

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
	Fylkesrådet	29.01.2013
021/13	Fylkestinget	25.02.2013

Høring - Forskrift om leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelser

Sammendrag

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) ønsker å stramme inn på leveringsplikten til torsketrålere. FKD har sendt på høring et notat med forslag til endringer som skal sikre at mer fisk fra leveringspliktige trålere landes der den opprinnelig var ment å skulle landes. Dette for å opprettholde verdiskaping, sysselsetting og aktivitet i de tilgodesette bedriftene.

De kanskje viktigste grep departementet foreslår er at all torsk og hyse fanget av trålerne med leveringsvilkår skal tilbys de tilgodesette fiskeindustrianeleggene, samtidig som anlegg med samme eiere som trålerne skal forplikte seg til kjøp av minst 70 % av de tilbudte fangstene. Videre stilles det vilkår om at minst 90 % av det innkjøpte råstoff av torsk og hyse skal bearbeides i de aktuelle bedriftene.

Det anses som naturlig at det er landanleggenes råstoff- og produksjonsbehov som skal legge premissene for trålerens råstofftilførsel. Med et slikt utgangspunkt vil fylkesrådet støtte departementets forslag som nevnt over.

Bakgrunn

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) ønsker å stramme inn på leveringsplikten til torsketrålere, og har sendt på høring «Høringsnotat om forslag til endring av forskrift av 12. september 2003 om leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse». Frist for kommentarer er satt til 15. februar d.å.

Nordland fylkeskommune har bedt FKD om utsatt frist for kommentarer inntil fylkestinget har behandlet saken i februar-tinget. Tilbakemeldingen er at så lenge departementet arbeider med saken vil innkomne høringsuttalelser bli vurdert i behandlingsprosessen.

Med **leveringsplikt** menes en plikt en tråler har til å levere en viss mengde fangst, fastsatt gjennom torsketråltillatelse til et eller flere bestemte anlegg, områder, kommuner, fylker eller regioner. Ordet leveringsplikt benyttes også om plikten til å følge de leveringsprosedyrer som følger av forskriften *om leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse*.

Høringsnotatet tar for seg flere forslag til endringer som skal sikre at mer fisk landes der den opprinnelig var ment å skulle landes. Dette for å bringe ordningen med leveringsplikt nærmere intensjonen slik den var før 2003.

Høringsnotatet drøfter alternative endringer i reglene for leveringsplikt, og de kanskje viktigste grep departementet foreslår for å bringe leveringsplikten nærmere i samsvar med intensjonene er følgende:

- Tilbudsplikten økes fra 80 % av torsk og 60 % av hyse, til 100 % av fartøyet sin fangst av torsk og hyse, for begge fiskeslag nord for 62°N.
- Innføring av kjøpsplikt for 70 % av tilbudspliktig torsk og hyse, når det er sammenfallende eierskap til fartøy med leveringsplikt og tilgodesett landanlegg. En slik kjøpsplikt vil være et nytt element i ordningen med leveringsplikt.
- Bearbeidingsplikten økes fra 70 % til 90 % av torsken som blir kjøpt av primært eller sekundært tilgodesett anlegg, og utvidet til også å omfatte hyse med samme prosentsats.

I tillegg ber departementet om synspunkter på følgende:

- Reglene i forskriften om leveringssted for fangst omfattet av leveringsplikt foreslås endret slik at når tilgodesett anlegg har kjøpsplikt, skal fangsten losse fra leveringspliktig fartøy direkte til anlegget.
- Det åpnes for at myndighetene kan godkjenne en fleksibel råstoffutvesling mellom bedrifter med samme eiere innen samme fylke. Dette for å gi rom for økt spesialisering av anleggene og bedre råstoffutnyttelse. For å få en slik godkjennelse er det en forutsetning at eieren på hvert tilgodesett anlegg kan vise at aktiviteten blir opprettholdt på minimum samme omfang som den fangsten anlegget er tilgodesett med gjennom leveringsvilkår, gir grunnlag for.
- Det foreslås innført en ny regel om at fartøy med leveringsplikt skal melde fangsten til salgslaget minst 48 timer før landing, og tilgodesett primæranlegg får en svarfrist 24 timer før forventet landing.
- Det foreslås innført en ny regel om at når det er flere interesserte kjøpere til en fangst (etter den sekundære tilbudsplikten), skal salgslaget kunne prioritere på grunnlag av hvilket produkt kjøperen vil nytte råvarene til slik at den mest arbeidsintensive produksjonen først blir tilgodesett.
- Det foreslås innført en ny regel i reguleringsforskriften for fiske etter torsk, hyse og sei om at trålere som lander leveringspliktig fangst fersk, skal få en lavere avregningsfaktor i forhold til kvote for å stimulere til slik levering.

Problemstilling

Fiskeindustrien er avhengig av jevn og sikker råstofftilførsel til sin produksjon over hele året for å sikre lønnsomhet og trygge arbeidsplasser. Kystflåten er en viktig råstoffleverandør til industrien i perioder av året hvor fisken er tilgjengelig kystnært. Råstoffleveransene fra kystflåten skjer derfor i all hovedsak første halvår, mens industrien har store utfordringer i å få tilstrekkelig og egnet råstoff resten av året.

Myndighetenes intensjon med å tildele trållertillatelser med leveringsforpliktelser etter krigen var å forsyne fiskeindustrien med råstoff i perioder av året hvor kystflåten ikke var i stand til å levere til industrien. Trållarfartøyene var større, mer effektive og mobile i forhold til kystflåten (supplement til kystflåten), og kunne derfor oppsøke fisken uavhengig av årstider.

Den Nord-norske hvitfiskeindustrien hadde stor tilgang på råstoff fra russiske fartøy på 1990-tallet, men på slutten av tiåret ble det igjen satt søkelyset på leveringsplikten for norske trålere. Dette fordi de russiske fartøyene endret leveringsmønsteret og leverte råstoff til andre land enn Norge. Dermed hadde den Norske fiskeindustrien til tider store utfordringer i å sikre seg tilstrekkelig nok råstoff til sin produksjon. Dette resulterte i forskrift om leveringsplikt fra 2003. Forskriften bygger på de individuelle vilkår til trållerne, og regulerer blant annet omfanget av leveringsplikt, prisfastsetting på råstoff, leveringssted m.m.

Fartøy med torsketråltillatelse skal i henhold til leveringsvilkår tilby fangst til anlegg på det stedet eller området som tillatelsen gjelder. Dersom tilgodesette anlegg ikke tar i mot tilbudt råstoff, skal råstoffet tilbys andre anlegg i en nærmere bestemt region/område. Dette blir omtalt som den sekundære leveringsplikten. Dersom ingen av anleggene ønsker å kjøpe råstoffet, kan trålerfangsten fritt omsettes til andre mottakere - nasjonalt eller internasjonalt.

På tross av tilbudsplikten har filetanleggene mottatt mindre trålfanget råstoff. For å kompensere for bortfall av råstoff fra egne trålere har anleggene måtte konkurrere om råstoff fra kystflåten. Dette har ført til økt konkurranse om lokalt råstoff og medført at anlegg som utelukkende er basert på kystflåten har fått reduserte landinger. Trålråstoffet som skulle være et supplement og bidra til regional råstoffutjevning har med andre ord virket mot sin hensikt. Når trålråstoffet selges ut av regionen, fører dette til overkapasitet i forhold til lokalt råstoff og en kamp om å få til lønnsom produksjon.

Til tider av året har filetindustrien store problemer med å skaffe seg tilstrekkelig og egnet råstoff til sin produksjon, og i enkelte tilfeller må industrien permittere sine ansatte. Dette til tross for at noen av bedriftene er knyttet opp mot trålere som har leveringsplikt av råstoff. En stor del av trålerkvotene eksporteres i frossen tilstand direkte ut av landsdelen og Norge. Dette gir tapte muligheter for verdiskaping og økonomisk aktivitet i de tilgodesette bedriftene og regionene i landsdelen.

Utfordringene i fiskeindustriens lønnsomhet har mange og sammensatte årsaker, og hvorvidt leveringsplikten fra trålere fungerer godt eller dårlig, vil ikke være avgjørende i denne sammenhengen.

Vurderinger

Nordland fylkeskommune har ved flere anledninger diskutert sentrale problemstillinger som omhandler leveringsplikt for trålere, både i fylkestinget gjennom interpellasjoner og skriftlig innspill til Fiskeri- og kystdepartementet. Fylkeskommunens holdning er at det er behov for innstramminger i leveringsvilkårene for trålere knyttet til fiskeindustrien. Dette primært ved å sørge for en reell leverings- eller salgspplikt til tilgodesette anlegg og steder. Samtidig understrekes det at torsketråltillatelser må betraktes som eksklusive rettigheter, gitt etter unntaksbestemmelser i deltakerloven. Dersom trålerne ikke overholder sine forpliktelser, må tillatelsene tilbakekalles og tilbys andre som kan være bedre i stand til å oppfylle intensjonene med ordningen.

Det foreliggende høringsforslaget representerer en innskjerping i forhold til dagens ordning med leveringsplikt. Høringsforslaget framstår som relativt teknisk og problemstillingene er til dels komplekse. Forslagene som lanseres er etter fylkesrådets oppfatning et steg i riktig retning. Dagens torsketrålerflåte med leveringsplikt er et viktig fiskeripolitisk virkemiddel rettet mot verdiskaping, sysselsetting og bosetting for de bedrifter og steder som ordningene er knyttet til. Det er viktig at samfunnsansvaret til de største fiskerikonsernene blir understreket og klargjort.

Det er viktig å understreke at intensjonen med tildeling av trålerkonsesjoner tilknyttet fiskeindustrien er å legge til rette for sikker og styrt råstofftilgang til anleggene for bearbeiding av fiskeprodukter. Trålerne fortrinn er at disse er betydelig mer mobile sammenliknet med kystflåten for å kunne oppsøke og fange fisken. Trålerne skal være et viktig supplement til kystflåten ved å levere fisk utenom hovedsesongene for slik å sikre industrien råstoff over hele året. En vesentlig forutsetning for å kunne drive lønnsom fiskeindustri og stabil sysselsetting er tilgang på kvalitetsriktig råstoff som tilpasses anleggenes produksjonsbehov over hele året.

Det har imidlertid vist seg at større andeler av trålerkvotene fryses om bord, og dette er råstoff som fiskeindustrien i mindre grad kan nyttiggjøre i sin produksjon. Dermed vil storparten av det frosne råstoffet eksporteres ubearbeidet ut av landsdelen og landet. Med andre ord har fartøystrukturen tilpasset seg et internasjonalt marked for handel med frosne produkter, mens landanleggene sitter tilbake med teknologi for utnyttelse av primært ferskt råstoff. Man kan spørre seg hvordan konsernene har tenkt, når de har latt dette skje.

Lønnsomheten i hvitfiskindustrien har generelt vært dårlig over lang tid. Filetindustrien har den laveste lønnsomheten i denne sektoren. Dette i motsetning til trålerne som i dag oppnår god lønnsomhet. Trålerne oppnår størst fortjeneste for den fisken som fryses om bord og selges på auksjon i det globale råvaremarkedet. Konsern som eier trålere med leveringsplikt til egen fiskeindustri oppnår også lønnsomhet, samlet sett.

Etter fylkesrådets oppfatning bør det være naturlig at det er landanleggenes råstoff- og produksjonsbehov som må få anledning til å legge premissene for trålernes driftsopplegg over året. Lønnsomhetsbetraktninger bør i denne sammenheng ses for hele konsernet – både flåte og industri må koordineres i verdikjeden. Forutsetningene ovenfor vil sannsynligvis bedre imøtekomme kravet om både *tilbudspunkt*, *kjøpsplikt* og *bearbeidingsplikt*, som omtales nærmere nedenfor.

Trålernes **tilbudspunkt** må videreføres, og økes i omfang i forhold til dagens nivå. All fangst av torsk og hyse bør tilbys til de tilgodesette anleggene og områdene som trålerne er knyttet leveringsplikt til. Forslaget om å innføre ny ordning om **kjøpsplikt** av det tilbudte råstoffet for torsk og hyse fra trålerne støttes. Kjøpsplikten knyttes til de tilgodesette anleggene. Forutsetningen for å gjennomføre en kjøpsplikt er at det er sammenfallende eierskap i anlegg og fartøy. Kjøpsplikten vil legge føringer på at anleggene skal kjøpe en gitt andel av det tilbudte råstoffet fra trålerne, og slik unngå at det tilbudte råstoffet eksporteres ut av landsdelen og landet.

Dagens ordning med **bearbeidingsplikt** må også videreføres, og økes i forhold til dagens nivå. Dette gir en plikt for de tilgodesette anleggene til å bearbeide en gitt andel av det kjøpte (mottatte) råstoffet fra trålerne med leveringsplikt. For å sikre at forskrift om leveringsvilkårene følges opp av trålerne og tilgodesette anlegg, vil det være svært viktig at offentlige myndigheter foretar årlige kontroller over hvordan ordningen gjennomføres.

Dersom det ikke er vilje eller evne hos bedriftene til å styrke innsatsen for å øke lønnsomheten og verdiskapingen, og derigjennom sikre sysselsetting og bosetting i de tilgodesette områdene, bør det vurderes å se nærmere på hvilke andre muligheter som finnes som erstatning for dagens driftskonsept med trålernes leveringsplikt til fiskeindustrien. Kanskje trålkvotene heller bør fiskes med andre redskaper enn trål og anvendes til andre formål som kan bidra til større verdiskaping og aktivitet i kystsamfunnene enn tilfellet er i dag.

Konsekvenser

Saken har ingen umiddelbare økonomiske eller administrative konsekvenser for Nordland fylkeskommune. På noe sikt vil tiltak som eventuelt vil bli satt kunne få slike konsekvenser.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget er positiv til at Fiskeri- og kystdepartementet, gjennom denne hørings-saken, ønsker å stramme inn på leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse.
2. Fylkestinget understreker at formålet med leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse er å legge til rette for sikker og styrt råstofftilgang til anlegg som bearbeider fisk og derigjennom ivareta sysselsettings- og bosettingshensyn.
3. Fylkestinget mener at det er svært uheldig at store andeler av torsketrålerkvotene direkte eksporteres ut av den nordlige landsdelen og Norge. Dette gir betydelige tapte muligheter for verdiskaping og sysselsetting i landsdelen, og vil ikke være i tråd med intensjonen med ordningen.
4. Fylkestinget mener at selskaper som i realiteten eier både trålere med leveringsplikt og tilknyttet landanlegg må sees på som en økonomisk enhet.
5. Fylkestinget anser det som naturlig at det er landanleggenes råstoff- og produksjonsbehov som skal legge premissene for trålerne råstofftilførsel. Med et slikt utgangspunkt er fylkestinget enig i Fiskeri- og kystdepartementets forslag om at;
 - a. Tilbudsplikten økes til 100 % av fartøyet sin fangst av torsk og hyse.
 - b. Det innføres en kjøpsplikt når det er sammenfallende eierskap til fartøy med leveringsplikt og tilgodesett landanlegg.
 - c. Bearbeidingsplikten økes ut over dagens nivå, og omfatter både torsk og hyse.
6. Fylkestinget ber om at Fiskeridirektoratet kontrollerer årlig hvordan trålerne leveringsplikt blir gjennomført.
7. Fylkestinget betrakter fartøy med torsketrålkonsesjoner med leveringsplikt som eksklusive rettigheter, gitt etter unntaksbestemmelser i deltakerloven. Dersom forpliktelsene ikke innfris, så bør rettighetene vurderes å anvendes til andre formål som bedre ivaretar verdiskaping og aktivitet i kystsamfunnene.

Bodø den 29.01.2013

Odd Eriksen
fylkesrådsleder
sign

Arve Knutsen
fylkesråd for næring
sign

25.02.2013 Fylkestinget

FT-021/13

Innstillinga fra komite for samferdsel ble lagt fram av saksordfører Hanne Wika, AP:

1. Fylkestinget er positiv til at Fiskeri- og kystdepartementet, gjennom denne høringssaken, ønsker å stramme inn på leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse.
2. Fylkestinget understreker at formålet med leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse er å legge til rette for sikker og styrt råstofftilgang til anlegg som bearbeider fisk og derigjennom ivareta sysselsettings- og bosettingshensyn.
3. Fylkestinget mener at det er svært uheldig at store andeler av torsketrålervotene direkte eksporteres ut av den nordlige landsdelen og Norge. Dette gir betydelige tapte muligheter for verdiskaping og sysselsetting i landsdelen, og vil ikke være i tråd med intensjonen med ordningen.
4. Fylkestinget mener at selskaper som i realiteten eier både trålere med leveringsplikt og tilknyttet landanlegg må sees på som en økonomisk enhet.
5. Fylkestinget anser det som naturlig at det er landanleggenes råstoff- og produksjonsbehov som skal legge premissene for trålerens råstofftilførsel. Med et slikt utgangspunkt er fylkestinget enig i Fiskeri- og kystdepartementets forslag om at;
 - a. Tilbudsplikten økes til 100 % av fartøyet sin fangst av torsk og hyse.
 - b. Det innføres en kjøpsplikt når det er sammenfallende eierskap til fartøy med leveringsplikt og tilgodesett landanlegg.
 - c. Bearbeidingsplikten økes ut over dagens nivå, og omfatter både torsk og hyse.
6. Fylkestinget ber om at Fiskeridirektoratet kontrollerer årlig hvordan trålerens leveringsplikt blir gjennomført.
7. Fylkestinget betrakter fartøy med torsketrålervotkonsesjoner med leveringsplikt som eksklusive rettigheter, gitt etter unntaksbestemmelser i deltakerloven. Dersom forpliktelsene ikke innfris, så bør rettighetene vurderes å anvendes til andre formål som bedre ivaretar verdiskaping og aktivitet i kystsamfunnene.

Marit Tennfjord, SV fremmet SVs forslag fra komiteen:

Tillegg til pkt 2 (setningen innleder pkt2)

Fylkestinget understreker at fiskeriressursene tilhører fellesskapet og skal brukes i tråd med havressursloven for å sikre bosetning og sysselsetting langs kysten. Formålet med leveringsplikt for fartøy med torsketrållatelse er å legge til rette for sikker og styrt råstofftilgang til anlegg som bearbeider fisk og derigjennom ivareta sysselsettings- og bosettingshensyn.

Bente Anita Solås, Høyre fremmet Høyres forslag fra komiteen:

Foreslår å stryke pkt 4 samt pkt 5b .

Dagfinn Olsen, FrP fremmet FrPs forslag fra komiteen:

Punkt 1.

Fylkestinget er svært lite tilfreds med omgåelsen, som pr dags dato praktiserer, av leveringsplikten. Fylkestinget ber om at Fiskeridirektoratet kontrollerer årlig hvordan trålerens leveringsplikt blir gjennomført.

Punkt 2.

Fylkestinget betrakter fartøy med torsketrålkonsesjoner med leveringsplikt som eksklusive rettigheter, gitt etter unntaksbestemmelser i deltakerloven.

Der som, forpliktelsene ikke innfris, så bør rettighetene inndras, for så å reforderes alle fartøy grupper, etter normale konsesjons regler.

Votering

Komiteinnstillinga punktene 1-3, 5 a og 5 c, samt punktene 6 og 7 vedtatt mot 8 stemmer.

Komiteinnstillinga punkt 4 vedtatt mot 20 stemmer avgitt for Høyres forslag.

Komiteinnstillinga punkt 5 b vedtatt mot 20 stemmer avgitt for Høyres forslag.

SVs forslag til tillegg i punkt 2 fikk 11 stemmer og falt.

Vedtak:

1. Fylkestinget er positiv til at Fiskeri- og kystdepartementet, gjennom denne høringssaken, ønsker å stramme inn på leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse.
2. Fylkestinget understreker at formålet med leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse er å legge til rette for sikker og styrt råstofftilgang til anlegg som bearbeider fisk og derigjennom ivareta sysselsettings- og bosettingshensyn.
3. Fylkestinget mener at det er svært uheldig at store andeler av torsketrålerkvotene direkte eksporteres ut av den nordlige landsdelen og Norge. Dette gir betydelige tapte muligheter for verdiskaping og sysselsetting i landsdelen, og vil ikke være i tråd med intensjonen med ordningen.
4. Fylkestinget mener at selskaper som i realiteten eier både trålere med leveringsplikt og tilknyttet landanlegg må sees på som en økonomisk enhet.
5. Fylkestinget anser det som naturlig at det er landanleggenes råstoff- og produksjonsbehov som skal legge premissene for trålernes råstofftilførsel. Med et slikt utgangspunkt er fylkestinget enig i Fiskeri- og kystdepartementets forslag om at;
 - a. Tilbudsplikten økes til 100 % av fartøyet sin fangst av torsk og hyse.
 - b. Det innføres en kjøpsplikt når det er sammenfallende eierskap til fartøy med leveringsplikt og tilgodesett landanlegg.
 - c. Bearbeidingsplikten økes ut over dagens nivå, og omfatter både torsk og hyse.
6. Fylkestinget ber om at Fiskeridirektoratet kontrollerer årlig hvordan trålernes leveringsplikt blir gjennomført.
7. Fylkestinget betrakter fartøy med torsketrålkonsesjoner med leveringsplikt som eksklusive rettigheter, gitt etter unntaksbestemmelser i deltakerloven. Dersom forpliktelsene ikke innfris, så bør rettighetene vurderes å anvendes til andre formål som bedre ivaretar verdiskaping og aktivitet i kystsamfunnene.